

A zöldállamfő jelentősége

A civil szférában komoly erkölcsi és szellemi tartalékai lehetnek az országnak

■ VAY MÁRTON

Sólyom László köztársasági elnökké választása kapcsán egy-két, Magyarországon igencsak különös vonásra még érdemes felhívni a figyelmet. Az egyik az, hogy az új államfő nagyon határozottan zöld. Nem független, nem civil, illetve nem pusztán független és civil, hanem egy Európaszerte egyre jelentősebb és világszerte egyre szükségesebb politikai irányzat rangos képviselője. Az ökopolitika kifejezés ma még nálunk meglehetősen szokatlanul hangzik, és bizonyára sokak számára az sem világos, hogy mi keresnivalója lehet közéletünkben. De ha belegondolunk, hogy mennyire tűnt valószínűnek akár csak három éve is, hogy a környezeti ügyek ilyen mindennapossá váljanak a médiában, hogy politikusok azzal kampányoljanak, hogy már nem pusztítják a régi hévvel a városi zöldterületeket, nos, akkor némileg bizakodóan tekinthetünk az ökopolitika jövőjére. Az idő sajnos neki dolgozik.

Köztársasági elnökünk személyében az ökológiai értékrend Magyarországon a legmagasabb szintű képvisellel bír. Szinte túl magassal, hiszen gyakorlati jogköre kevés, és a környezeti problémákra – amelyekre gazdasági, szociális problémáinknak is egyre nagyobb része vezethető vissza – valóban érzékeny kormányzatot még nem láthattunk itthon, bármekkora szükség is volna rá. Holott fizetőképes kereslet (szavazói igény) akadna. Egyre többen értik meg az összefüggést az autóforgalom és az allergiás, asztmás megbetegedések növekedése között, egyre többen látják, hogy a multik térnyerésével összefügg a hazai kistermelők és kiskereskedők fogyatkozása, és a Kritikus Tömeg bringás felvonulás tízezres tömegének forradalmi, euforikus hangulatából egyáltalán nem butaság messzemenő következtetéseket levonni. A szelektív hulladékgyűjtőket bár „a legkevésbé zavarjon” elv alapján helyezték el, s a felvilágosító kampánynál is példamutató módon takarékoskodtak a közpénzekkel, nem győzik üríteni, olyan népszerűek lettek. Az erjedés tehát megindult.

A helyzet a következő: a környezet kímélete iránti igényt tekintve a politikai elit kissé lemaradt a választói mögött. Ezt az úrt egyelőre a „zöldre festés”, más szóval „ökohanta” intézményével hidalják át, még egy darabig bizonyára sikerrel. Ugyanakkor a parlament fölött megint csak egy zöldebb, felelősebb gondolkodó áll, Sólyom László. Szép kis szendvics. Reméljük, Sólyom hatására az erjedés felgyorsul, és a 2006-os választásokon már egy-egy másra fognak lícitálni pártjaink a jövő nemzedékekért viselt felelősség igényével.

A másik igen fontos üzenet az alulról jövő kezdeményezések erejéről szól. A köztársasági elnök választása a parlament dolga, abban mi, egyszeri választók csak kibicelhetünk, ami vagy ér valamit, vagy nem, hiszen ők jelölnek, ők választanak. És most mégis, egy olyan szervezet jelöltje futott be, amelyik aztán tényleg egyetlen pártnak se kutyája, se macskája. Egy olyan jelölt, akinek megválasztását – mint ahogy Sólyom fogalmazott – „egyetlen párt sem érezheti vereségnek”. Nem mondta, de tudhatjuk: azért győzelemnek sem érezheti egyik sem. Hiszen Sólyom legendásan befolyásolhatatlan személyiség, s eltökéltségének, elvhűségének töretlen voltáról már megválasztása előtt adott – némileg fenyegető élű – nyilatkozatai sem hagytak kétséget, s kevés interjújában azóta is csak kíméletlen korrektséget ígért. Egyik párt sem érezheti győzelemnek: hiszen 2006-ig már alig egy év van hátra. Gyurcsánynak biztos kényelmesebb lenne ezt az egy évet Szili Katalin „vigyázó” tekintete alatt abszolválni,

de valószínűleg ő is tudja, hogy szavazóbázisa tradicionálisan a közérzetjavító intézkedésekre vevő (lehetőleg készpénzre), a kassza viszont üres, osztogatni nincs miből, támogatói az elvi rizsára nem buknak, a bukás tehát már szinte biztos. Így viszont azzal a vigasszal térhet vissza az üzleti életbe, hogy az új kormányt szükség esetén ugyanolyan kemény következetességgel fogja Sólyom kordában tartani, mint ahogy tette azt az övével. Ami, legyünk őszinték, egy olyan befolyásolható, súlytalan személyiségtől, mint Szili Katalin nem várható. (Hiába messze ő a szocialisták legjobbjá, bár ezzel még nem lehet dicsekedni.)

És éppen ezért lehetünk biztosak abban, hogy Orbán boldogan kiegyezett volna egy Glatz Ferenc típusú köztársasági elnökben. Először is alaposan zavarba hozhatta volna a szocialistákat egy ilyen nagy ívű gesztussal, hogy a Fidesz egy baloldali jelöltet támogat, másrészt abban a biztos tudatban futhatott volna neki 2006-nak, hogy komoly alkotmányos kontrolltól nem kell tartania. Szerencsénkre azonban ez a „kiegyezés” nem jött össze. A fideszes szavazóknak borsódzott a háta az állampárti múlttal

enyhén szólva terhes Glatztól. Mádl Ferenc – hangoztatva, hogy Sólyom László személyében tökéletes utódja lehet – nem vállalt újabb öt évet, így maradt a szimpátiaszavazás második helyezettje, Sólyom László, akiről pedig pontosan tudhatta a Fidesz, hogy kockázatos lehet még a jövőben, ha most elnököt csinál belőle. De nem bírtak ellenállni a kísértésnek, hogy elmondhassák: ők ellenzékéből is tudtak köztársasági elnököt adni az országnak. (Az igazság kedvéért tegyük hozzá, hogy a Sólyomot megválasztó ellenzéki képviselők és az elnököt passzivitásával támogató szabad demokraták nélkül ma nem ő lenne az államfő, és ezért köszönet illeti mindannyiukat. Illetve még az is lehetséges, hogy kényyszerhelyzet nélkül, a jobbik énjükre hallgatva szavaztak így.)

Mindezt nem pusztán azért szedtem össze, hogy a kiegyensúlyozottság jegyében mindenki megkapja a magáét, hanem azért, hogy jelezzem, egy meglehetősen nehéz helyzetben, egy senki által nem vágyott jelöltet is győzelemre juttathat egy civil kezdeményezés. Egy olyan parlamentben, amelyről már mindenki „lemondott”, ahol egy értelmes, előremutató kezdeményezésnek jelentős hírértéke van. Ugyanakkor az is figyelemre méltó, hogy honnan nőtt ki az a jelölt, aki mögött ilyen megkönnyebbülten alakulhatott a rég látott szélességű értelmiségi támogatás. Gyanítom, hogy a pártok háza táján nem is találhattak volna olyan személyiséget, aki mellett egyaránt kampányol a Professzorok Batthyány Köre és Eörsi István a Népszavában. Az a tény, hogy Sólyom Lászlón csak a marginális szélsőjobb próbált – sikertelenül – fogást találni anélkül, hogy nagyon sokat feltételeznék magunkról, azért jelzi, hogy az őt javasló (zöld) civil szférában nagyon komoly erkölcsi és szellemi tartalékai lehetnek az országnak.

Tehát: lehet más a politika! Sólyom megválasztásáért indított kampány jelszava azt üzeni: lehet és kell, hogy a saját kezünkbe vegyük a politikát. Érdemes hallatni szavunkat, hiszen ha egy zöldszervezet – nagyképpen fogalmazva – keresztül tudta vinni az akaratát kormányon és ellenzéken, akkor igenis lehet keresnivalója az állampolgári szerveződéseknek, bármilyen hatalmasnak és erősnek is látszik egy-egy polgármester–nagyvállalkozó koalíció.

Aki nem hiszi, járjon utána. Például menjen föl a Zengőre, ahol a tájvédelmi körzet tetején még mindig fészkel a hollópár, és állnak a fák a nyári szélben.